

MEZINÁRODNÍ BEZPEČNOST A INSTITUCIONÁLNÍ ZAJIŠTĚNÍ: KLÍČOVÉ KONCEPTY

Mgr. Zdeněk Rod, Ph.D.

Katedra bezpečnostních studií
Zdenek.rod@cevro.cz

18 | 2 | 2026

MAPA KONCEPTŮ: JAK SE LIŠÍ

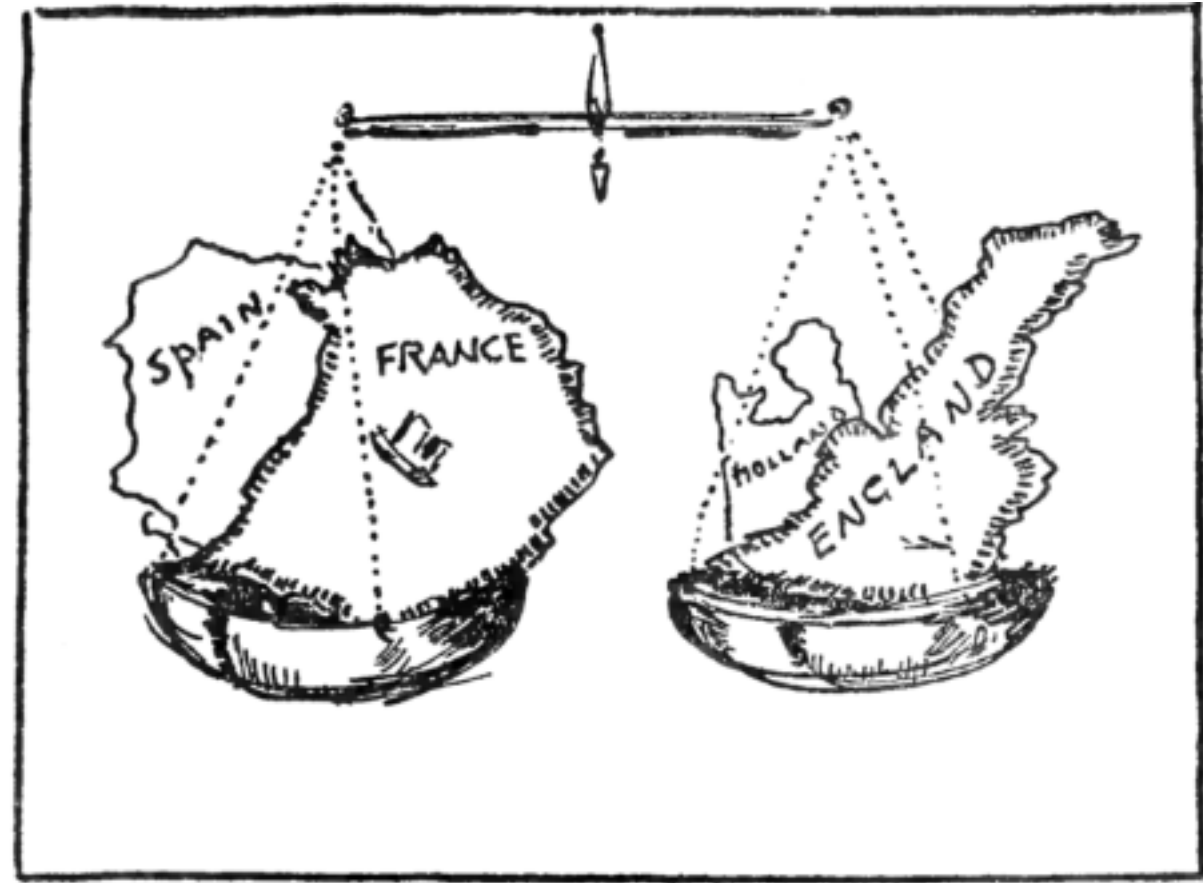
- **Rovnováha moci:** stabilita skrze vyvažování (koalice, odstrašení)
- **Kolektivní bezpečnost:** „útok na jednoho = útok na všechny“ (proti agresorovi)
- **Kooperativní bezpečnost:** prevence a snižování napětí skrze spolupráci i s „potenciálním rivalem“
- **Bezpečnostní společenství:** válka mezi členy je „nemyslitelná“ (normy, identita)
- **Organizace vs. režimy:** formální instituce × soubory pravidel a norem (i bez organizace)

ROVNOVÁHA MOCI (BALANCE OF POWER)

Definice: rozložení moci vede aktéry k vyvažování, aby zabránili dominanci rostoucího aktéra

Mechanismy:

- interní vyvažování (zbrojení, modernizace)
- externí vyvažování (aliance)
- odstrašení, signalizace, závazky
- riziko závodů ve zbrojení, chybné kalkulace, bezpečnostní dilema

Příklady: evropské „koncerty“ mocností; logika bipolární stability

KOLEKTIVNÍ BEZPEČNOST: KONCEPT

Definice: společný závazek reagovat proti agresi bez ohledu na to, kdo je agresor

Klíčové předpoklady:

- shoda na tom, co je „agrese“
- ochota nést náklady (i když se mě to přímo netýká)
- schopnost rychlé kolektivní akce

Problémy:

- veto/rozpory velmocí, selektivita, „politizace“ mandátu
- dilema legitimacy vs. Efektivity

KOLEKTIVNÍ BEZPEČNOST V PRAXI: OSN

Nástroje:

- Charta: zákaz použití síly + kolektivní reakce (Rada bezpečnosti)
- sankce, mírové operace, autorizace použití síly, vyšetřovací mise

Silné stránky:

- legitimita a univerzalita, rámec mezinárodního práva

Slabiny:

- závislost na politické shodě velmocí
- rozdíl mezi „mandátem“ a „kapacitami“ (implementace)

KOOPERATIVNÍ BEZPEČNOST: KONCEPT

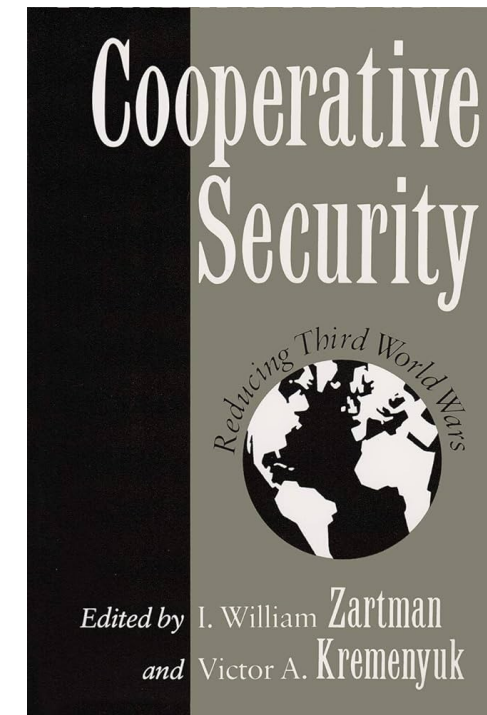
Definice: bezpečnost skrze prevence, budování důvěry, transparentnost, společná pravidla

Typické prvky:

- opatření k budování důvěry (CSBM), kontrola zbrojení, verifikace
- dialog, krizová komunikace, společná cvičení

Odlišnost od kolektivní bezpečnosti:

- méně „trestá agresora“, více „snižuje pravděpodobnost konfliktu“

KOOPERATIVNÍ BEZPEČNOST V EVROPĚ: OBSE

- „Komplexní“ pojetí bezpečnosti

Nástroje:

- monitoring a mise, volební pozorování, mediace, včasné varování
- rámce pro transparentnost a důvěru (historicky CSCE/OBSE)

Limity:

- konsensus → možnost blokace; slabší donucovací nástroje

BEZPEČNOSTNÍ SPOLEČENSTVÍ (SECURITY COMMUNITY)

Definice: skupina států, mezi nimiž je použití síly pro řešení sporů nepravděpodobné až nemyslitelné

Mechanisms:

- sdílené normy, identita, hustá síť institucí a vzájemné závislosti
- socializace elit, „habituální“ spolupráce

Typy:

- pluralitní (státy zůstávají suverénní)
- amalgamované (hlubší politická integrace – vzácné)

BEZPEČNOSTNÍ SPOLEČENSTVÍ PODLE EMANUEL ADLER A MICHAEL BARNETT (SECURITY COMMUNITIES)

- **Definice:** bezpečnostní společenství je skupina politických jednotek, mezi nimiž existuje „dependable expectations of peaceful change“
- tj. aktéři spolehlivě očekávají, že spory budou řešeny mírovými prostředky, ne válkou.
- **Konstruktivistická logika:** nejde primárně o rovnováhu moci nebo odstrašení, ale o sdílené významy, normy a identity, které „dělají válku nemyslitelnou/nepraktickou“.
- **Bezpečnostní společenství není jen absence války**
- klíčové je pozitivní vzájemné očekávání a „rutině“ fungující mírové řešení sporů.
- **Mechanismy vzniku (co je drží pohromadě):**
- transakce a vzájemná závislost (kontakty, výměna, mobilita)
- instituce a pravidla (stabilní kanály komunikace, procedury)
- socializace (učení se normám, „habituální“ spolupráce elit)
- kolektivní identita / my-ness („my“ vs. „oni“ se posouvá)
- **Tři úrovně / dimenze (co sledujeme empiricky):**
- struktury (instituce, hustota vazeb, procedury)
- procesy (komunikace, učení, kooperace)
- vztahy/identity (důvěra, sdílené normy, legitimita)
- **Fáze vývoje (typická trajektorie):**
- nastupující (nascent) – první důvěra, základní kooperace, zkoušení pravidel
- vzestupné (ascending) – intenzivní interakce, instituce se „zahusťují“, roste předvídatelnost
- zralé (mature) – stabilní normy a identita; mírová změna je standard
- (často se uvádí dělení zralého na „loosely coupled“ vs. „tightly coupled“ podle míry provázání a institucionální integrace)

BEZPEČNOSTNÍ SPOLEČENSTVÍ V PRAXI: EVROPSKÁ UNIE

Proč EU často slouží jako ukázkový případ:

- dlouhodobá institucionalizace, právo a vymáhání, ekonomická provázanost
- normativní rámec a „bezpečnost skrze integraci“

Přesahy do bezpečnosti:

- společné politiky, sankční režimy, civilní mise, kapacity pro krizové řízení
- Kritické otázky:
- vnější vs. vnitřní bezpečnost; strategická autonomie; fragmentace

ALIANCE, ODSTRAŠENÍ A KOLEKTIVNÍ OBRANA: NATO

Kolektivní obrana $\neq$ kolektivní bezpečnost

- obrana členů proti vnějšímu útoku (závazek v rámci aliance)

Mechanismy:

- odstrašení (schopnosti + věrohodnost), plánování, interoperabilita
- politická konzultace, společná cvičení, sdílení informací

Dilemata:

- rozdělení břemene (burden-sharing), eskalace, „rozšířené odstrašení“

MEZINÁRODNÍ ORGANIZACE VS. MEZINÁRODNÍ REŽIMY

Mezinárodní organizace:

- formální členství, orgány, rozpočty, procedury, personál
- výhoda: stabilní kapacity; nevýhoda: politizace, byrokracie

Mezinárodní režimy:

- soubor principů, norem, pravidel a rozhodovacích procedur v dané oblasti
- mohou existovat i bez silné organizace; často více „technické“
- Typicky režimy o nešíření jaderných zbraní, úmluvy atd.

Prakticky:

- organizace mohou režimy spravovat / posilovat; režimy mohou předcházet organizacím

JAK INSTITUCE REÁLNĚ „ZAJIŠŤUJÍ“ BEZPEČNOST (MECHANISMY)

- Snižování nejistoty: sdílení informací, monitoring, verifikace
- Zvyšování nákladů na porušení: sankce, izolace, reputace, právní důsledky
- Koordinace: společné standardy, interoperabilita, logistika
- Řešení sporů: mediace, arbitráž, procedury
- Socializace a normy: opakovaná spolupráce → změna očekávání

KDY INSTITUCE SELHÁVAJÍ?

- Nesoulad zájmů velmocí / veto blokace
- Nejasnost normy („co je agrese“, „co je legitimní sebeobrana“)
- Nedostatečné kapacity (mandát bez zdrojů)
- Selektivní aplikace pravidel → eroze legitimacy

SEMINÁŘ 18.2.2026

cevro.cz

JAKÉ JSOU HLAVNÍ ZÁVĚRY MSC 2026?

MUNICH SECURITY REPORT 2026 – JAK POJEDNÁVÁ O EVROPĚ?

Link zde - <https://securityconference.org/en/publications/munich-security-report/2026/>

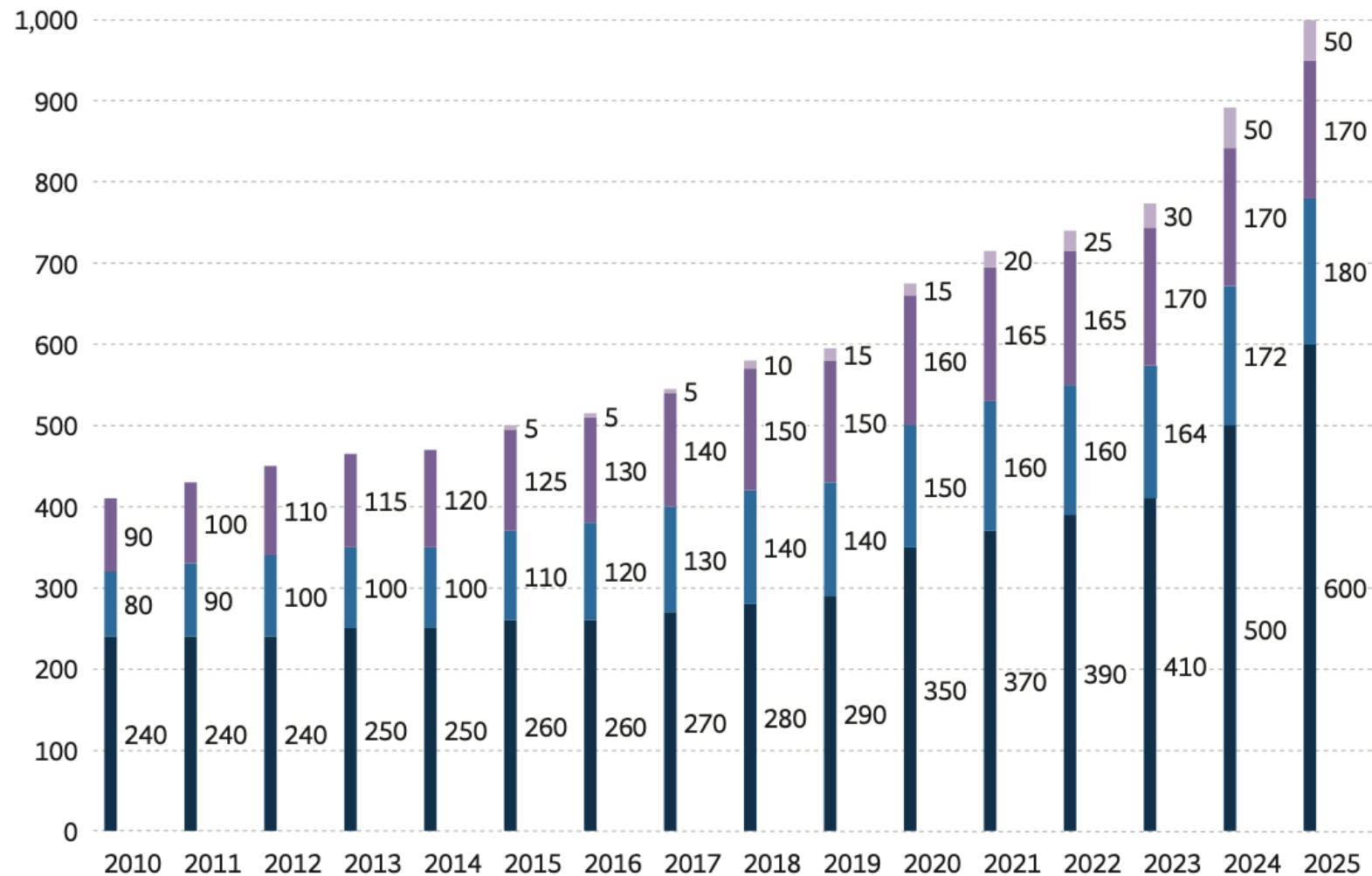
Figure 2.4

Fiscal and defense spending profiles of European NATO members, 2025

- Fiscally steady high spender
- Fiscally strained high spender
- Fiscally steady low spender
- Fiscally strained low spender

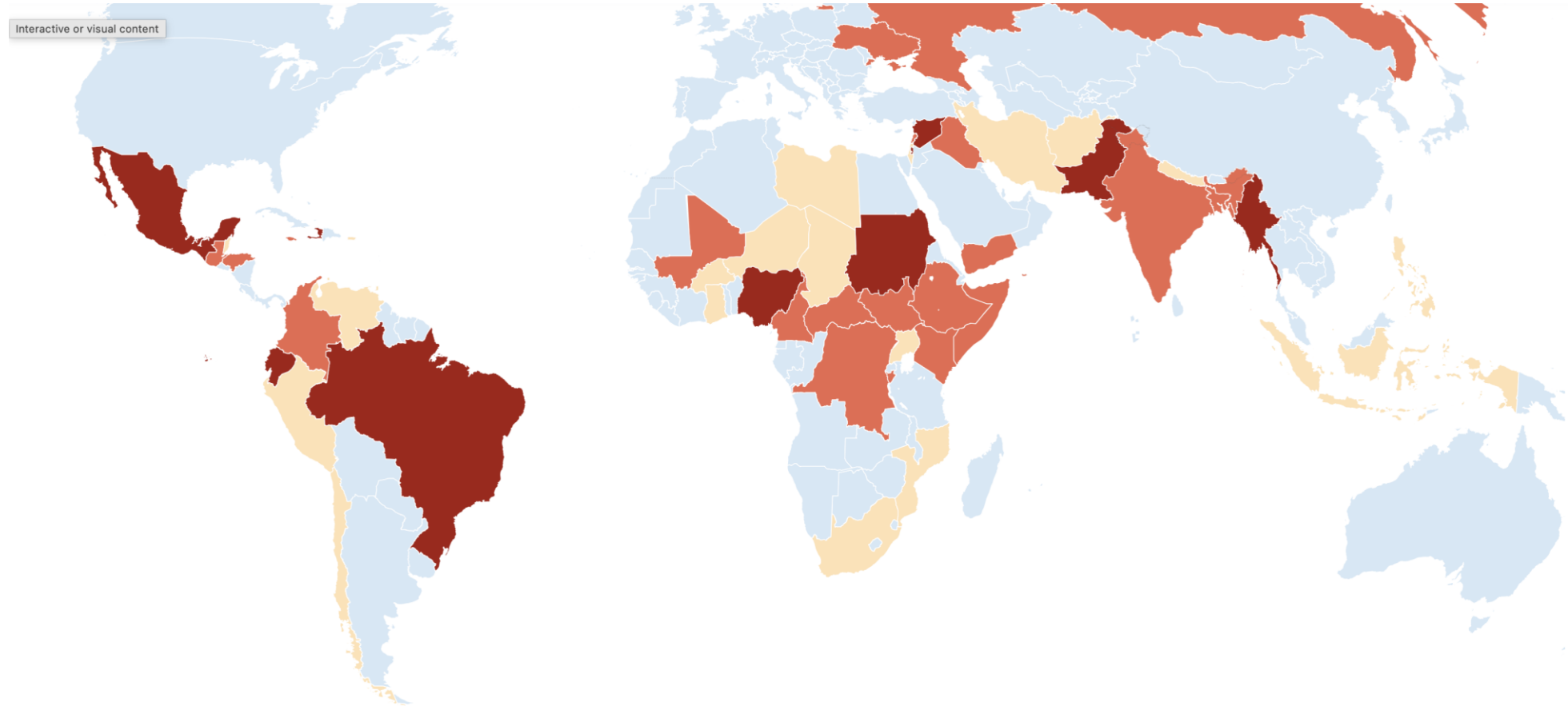

Nuclear warhead stockpiles, 2010–2025

Data: Stockholm Peace Research Institute; US Department of State; Federation of American Scientists.
Illustration: Munich Security Conference

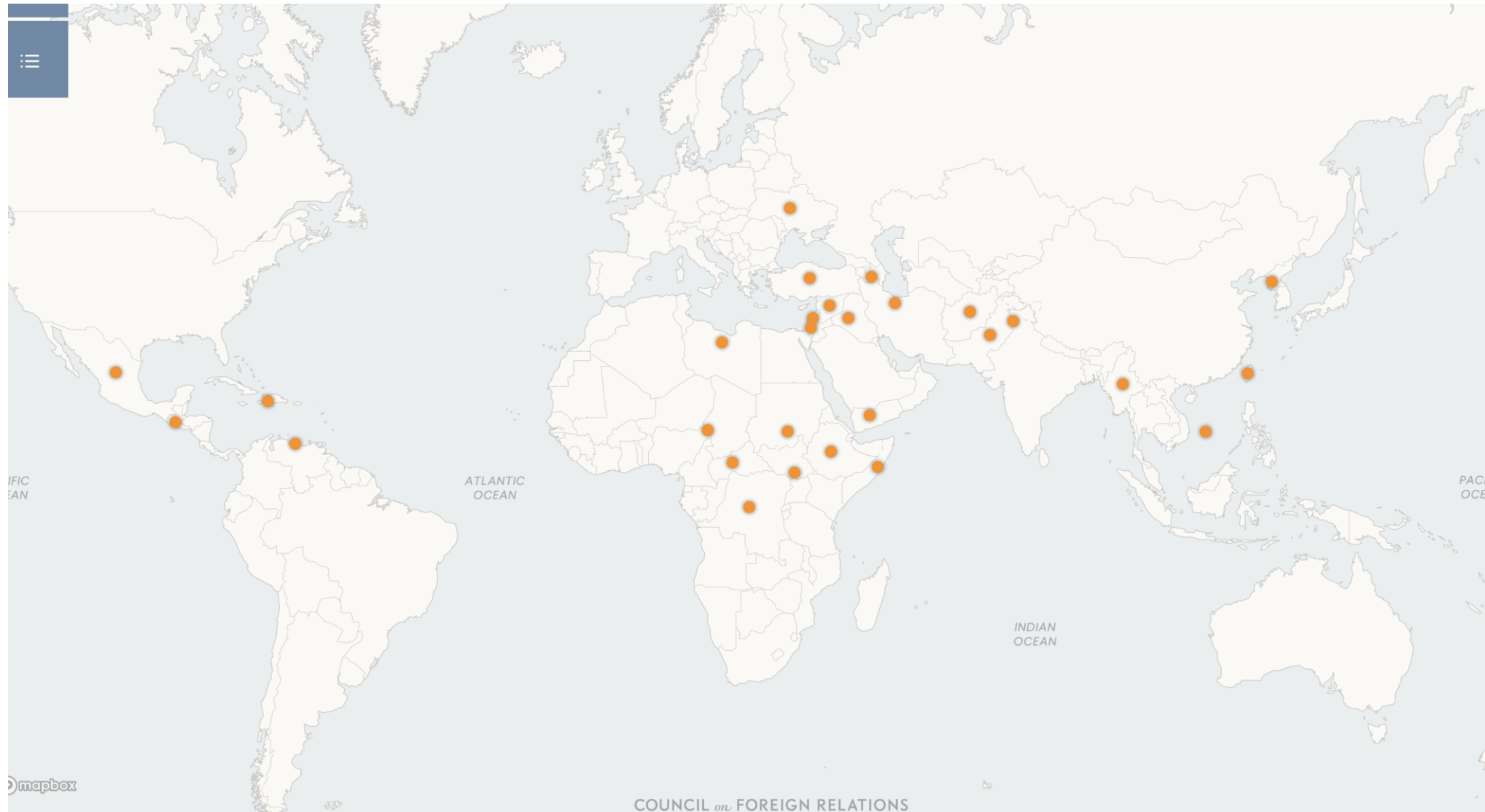
ACLED VIZ [HTTPS://ACLEDDATA.COM/SERIES/ACLED-CONFLICT-INDEX](https://acleddata.com/series/acled-conflict-index)

Index level ■ Extreme ■ High ■ Turbulent ■ Low/Inactive

GLOBAL CONFLICT TRACKER VIZ

[HTTPS://WWW.CFR.ORG/GLOBAL-CONFLICT-TRACKER](https://www.cfr.org/global-conflict-tracker)

DĚKUJI ZA VAŠI POZORNOST!

Jungmannova 17 | 110 00 Praha 1 | Česká republika
cevro.cz